

Рецепція у конституційному праві: досвід компаративного аналізу

Монографія присвячена компаративному аналізу рецепції як конституційно-правового феномену та процесу як необхідної складової сучасного етапу конституційної модернізації в Україні. Висвітлюються доктринальні підходи до визначення рецепції як конституційно-правового феномену, відмежування її від споріднених правових категорій.

Розкривається поняття рецепції в конституційному праві, відмежування від споріднених та суміжних правових категорій, здійснюється комплексна класифікація за різними критеріями.

Досліджується вплив рецепції на інституційний дизайн конституційної моделі організації публічної влади та вітчизняної доктрини прав людини. Аналізуються негативні наслідки рецепції такі як дисгармонізація, конституційно-правова мутація, декультурація, анігіляція, конституційна комплікація та інші.

Розрахована на науковців, викладачів, аспірантів, студентів та широкого кола читачів, які цікавляться проблемами розвитку конституційного права в сучасних умовах глобалізації та транснаціоналізації.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1	
ОСНОВИ ТЕОРІЇ РЕЦЕПЦІЇ В КОНСТИТУЦІЙНОМУ ПРАВІ	8
1.1 Доктринальні інтерпретації рецепції в конституційному праві та інших галузях суспільних наук	8
1.2 Відмежування рецепції від суміжних та споріднених правових категорій	41
1.3 Поняття та ознаки рецепції в конституційному праві	68
РОЗДІЛ 2	
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕХАНІЗМУ, КЛАСИФІКАЦІЇ ТА ЗАСТОСУВАННЯ РЕЦЕПЦІЇ В КОНСТИТУЦІЙНОМУ ПРАВІ	98
2.1 Поняття та структура механізму рецепції в конституційному праві	98
2.2 Критерії класифікації та види рецепції в конституційному праві	133
2.3 Форми і методи рецепції в конституційному праві	157
РОЗДІЛ 3	
ПРАКСЕОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ РЕЦЕПЦІЇ ОКРЕМИХ ІНСТИТУТІВ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА	185
3.1 Рецепція в конституційному праві в процесі євроінтеграції та конституційно-правової модернізації	185
3.2 Особливості застосування конституційно-правової рецепції в процесі удосконалення у сфері прав людини	209
3.3 Особливості застосування конституційно-правової рецепції в контексті організації та здійснення публічної влади	245

РОЗДІЛ 4	
ВПЛИВ РЕЦЕПЦІЇ НА РОЗВИТОК КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА	279
4.1 Рецепція в умовах глобалізації та реалізації концепції транснаціонального конституціоналізму	279
4.2 Інноваційний потенціал конституційно-правової рецепції та тенденції розвитку конституційного права	301
4.3 Негативні наслідки рецепції для розвитку конституційного права	331
ВИСНОВКИ	352
ДОДАТКИ	359

ВСТУП

Сучасні тенденції цивілізаційного розвитку людства детерміновані глобальними процесами трансформації соціальної реальності, необхідністю зміни загальноправових та конституційних цінностей, раціоналізації та оптимізації в напрямку досягнення балансу міжнародних (інтернаціональних) та внутрішньонаціональних інтересів сучасної демократичної держави. У цьому процесі цілком логічно постає необхідність якісної зміни парадигми конституціоналізму, що наразі формується в умовах конвергенції правових систем сучасності, транснаціоналізації конституційного права та реалізації стратегії життєдіяльності суспільства перед глобальними викликами людству.

Розвиток сучасних демократичних держав обумовлюється глобальними процесами трансформації правової реальності і відбувається в умовах тотальної міждержавної політико-правової взаємодії. Створення системи наднаціональних правових масивів, які поступово переміщуються в національні правові системи, потребує, насамперед, належної конституційної регламентації. Тому конституційно-правова доктрина повинна збагатитися категорією, що відображувала б глибинний зміст процесу міждержавної правової взаємодії, що супроводжується поширенням, переміщенням, запозиченням, взаємопроникненням нормативного та доктринального конституційно-правового матеріалу (ідей, доктрин, концепцій, конституційно-правових норм, інститутів тощо), а також міжнародно-правових норм.

Конституційне право є фундаментальною основою формування інших галузей права, а сама Конституція як Основний Закон держави є системоутворюючою матрицею функціонування правової системи, а тому рецепція є невід'ємним інструментом якісної конституційно-правової модернізації, яка на сьогоднішній день відбувається в тому числі і через механізми зарубіжного досвіду державного будівництва.

Рецепція як конституційно-правовий феномен і процес відіграє важливу роль у сучасних умовах трансформації ідеї та цінностей конституціоналізму в контексті глобалізації та конвергенції правових систем сучасності. Адже традиційний конституціоналізм, який є національним правовим та ідеологічним здобутком демократичної

держави, основним її завданням, наразі знаходиться під впливом глобальних тенденцій розвитку людства, а тому виникає необхідність у створенні системи універсальних конституційних норм, що мають транснаціональний та кросконституційний характер дії.

Доктринальні інтерпретації рецепції як загальноправового та конституційного феномену мають дискусійний характер, що дозволяє говорити про полісемантичність та неоднорідність розуміння цієї правової категорії. Тому перед наукою конституційного права наразі постає актуальне завдання синтезувати та розвинути традиційні теорії правової рецепції, наслідком чого стане вироблення модернізованої доктрини рецепції в конституційному праві.

Дослідження рецепції як конституційно-правового феномену та процесу дозволить визначити перспективи розвитку української державності в контексті глобалізації та євроінтеграції. Але варто зважати й на те, що в процесі радикальної зміни сучасної парадигми конституціоналізму та інсталяції будь-яких модернізаційних змін необхідно враховувати ряд факторів, серед яких особливості національного менталітету, стан правової культури та правосвідомості, конституційні традиції та звичаї та ін.

Викладене свідчить про необхідність і своєчасність дослідження з обраної проблематики, породжує необхідність концептуальних і науково-практичних розробок, що мають діапазон як загальнотеоретичного, так і праксеологічного пошуку.

Окремі аспекти рецепції як правового феномену стали предметом дослідження в наукових працях багатьох вітчизняних та зарубіжних учених, серед яких: Л. Авраменко, Г. Азнагулова, Л. Акерман, С. Гринько, Є. Денисова, А. Єгоров, А. Єгорова, О. Ковалишин, Є. Куришев, В. Лєтяєв, З. Мельник, І. Мутай, Н. Паршкова, Є. Прієшкіна, В. Рібаков, В. Самігулін, А. Скоробогатов, С. Ткаченко, В. Томсінов, Ф. Фіночко, Ю. Фольгерова, Є. Харитонов, О. Харитонова, З. Черніловський, Л. Шала, І. Шаркова та ін.

Комплексних системних досліджень рецепції як конституційно-правового феномену та процесу в науці конституційного права майже не проводилося, що негативно позначається як на розвитку функціонування механізму рецепції загалом, так і ефективності реалізації якісно оновленої моделі усього конституційного механізму публічної влади. Проте серед вчених, що досліджували окремі аспекти рецепції в конституційному праві, можна назвати: Є. Анічкіна, К. Арановського, М. Баймуратова, Ю. Барабаш, О. Батанова, Н. Бочарову, О. Бориславська, Ю. Волошина, В. Гомонай, І. Гошу,

Р. Гудіна, А. Дудко, Р. Єнгібаряна, Т. Ільченко, Р. Калужного, І. Кененова, М. Кокіну, О. Корейво, В. Лафітського, Є. Львову, В. Мантурова, Н. Мішина, Л. Мурашко, В. Осятинського, С. Панасюка, В. Прощаєва, М. Пшенічнова, М. Савчина, В. Серьогіна, О. Стрельцову, Ч. Сандерса, Б. Сафарова, І. Сліденка, В. Федоренка, Р. Чернолуцького, В. Шатіла, І. Шутака, А. Янчук та ін. Серед зарубіжних дослідників можна назвати К. Адлера, В. Віганда, В. Джексона, Л. Епштейна, С. Креймера, Д. Метью, Д. Найта, Н. Теббе, Р. Тсаї та інших.

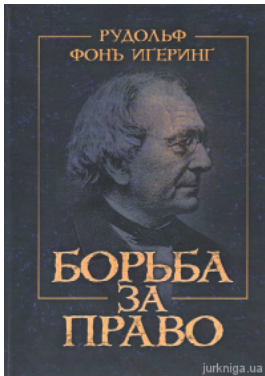
Певним чином у своїх працях торкалися проблем рецепції німецькі, французькі, британські, американські та інші зарубіжні компаративісти та дослідники в інших галузях правової науки, такі як С. Буабдалла, Л. Бодуен, Ж. Вандерлінден, М. Дусе, І. Заджтей, Х. Кетц, Ж.-М. Клетт, Ф. Лехнер, Х. Меркт, Т. Паскви-Бриан, Р. Робертсон, Р. Сакко, М. Тушнет, Я. Хейн, К. Цвайгерт, Р. Штурнер та ін.

Доволі поширеною серед зарубіжних дослідників, що займалися проблемами «переміщення», «міграції», «запозичення», «трансплантації» правових норм, є теорія правової трансплантації, яку досліджували А. Аль-Бшераві, Е. Вайз, М. Валдеррама, А. Ватсон, М. Дин, В. Евальд, І. Йохана, О. Кан-Фройд, Дж. Кернс, М. Кон, П. Легранд, Е. Оруку та інші. Зарубіжні дослідники у сфері порівняльного правознавства та конституційної компаративістики також торкалися певних проблем рецепції, а саме: Т. Гольдбах, В. Евальд, М. Лассер, У. Меттеї, П. Монатері, М. Рейнштейн та інші.

Тож юридична наука має у своєму розпорядженні значний арсенал теоретичних і практичних розробок з питань євроінтеграції, глобалізації, конституційно-правової модернізації. Проте системного комплексного дослідження рецепції в конституційному праві України в сучасних умовах становлення та розвитку транснаціонального конституціоналізму у вітчизняній юридичній науці поки що не існує.

Емпіричну базу дослідження складають акти міжнародних організацій, конституції зарубіжних країн, відповідне законодавство зарубіжних країн, яке розвиває їх положення, нормативно-правові акти Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, практика Конституційного Суду України, міжнародно-правові акти, дані соціологічних досліджень, а також матеріали практики конституційного будівництва, що містяться у вітчизняній і зарубіжній науковій правовій літературі.

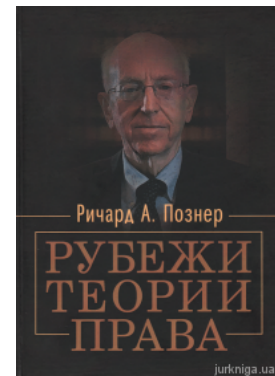
Книги, які можуть вас зацікавити

Борьба за право.
Репринтное издание

Незалежність і дисциплінарна відповідальність суддів: міжнародні стандарти й національна практика

Рубежи теорії права

Верховенство права и мера собственности

Прогресивна система виконання та відбування покарання у виді позбавлення волі: теоретичні та правові аспекти

Теоретико-методологічні та правові засади митних режимів в Україні

Перейти до галузі права
Конституційне право

[Перейти на сайт →](#)